ADAPTAREA ŞI INTEGRAREA MOLDOVENILOR IN ŢĂRILE UE-27+: EVOLUŢIA ŞI TENDINŢELE CONTEMPORANE

Gheorghe MOŞNEAGA
Universitatea de Stat din Moldova
gheorghe.mosneaga@usm.md

CZU: 339.922-054.7(=135.1)(4-672)

Rezumat: *Acest articol examinează procesul de integrare a migranţilor de muncă moldoveni în Uniunea Europeană pe baza metodologiei MIPEX. Indicele de integrare MIPEX evaluează politicile de integrare a migranţilor în ţările UE* în funcţie de următoarele dimensiuni: *mobilitatea pe piaţa forţei de muncă, reîntregirea familiei, educaţia, sănătatea, participarea la viaţa politică, rezidenţa pe termen lung, accesul la cetăţenie, combaterea discriminării. Atât din punct de vedere social, cât şi din punct de vedere civic, integrarea se bazează pe conceptul de şanse egale pentru toţi. Din punct de vedere socio-economic, migranţii ar trebui să aibă şanse egale de a duce aceeaşi viaţă demnă, independentă şi activă ca şi restul populaţiei. În termeni civici, toţi rezidenţii se pot angaja să respecte drepturile şi obligaţiile reciproce pe bază de egalitate. Un indicator al credibilităţii ţării de destinaţie este asigurarea drepturilor civile şi politice pentru migranţi. Articolul utilizează pe larg cercetările sociologice efectuate în Uniunea Europeană şi în Republica Moldova. Studiul se bazează pe o bază bibliografică largă.*

Cuvinte-cheie: *integrarea migranţilor de muncă moldoveni în Uniunea Europeană, metodologia MIPEX, indice de integrare, caracteristicile indicelui de integrare pe domenii principale.*

Abstract: *The following article examines the process of integration of Moldovan labor migrants in the European Union, using the MIPEX methodology as a base. The MIPEX index of integration evaluates the policies of migrant integration in EU countries based on the following dimensions*: *mobility on the labor market, family reunification, education, healthcare, participation in political life, long term residence, access to citizenship, combating discrimination. From both the social and civic point of view integration is based on the concept of equal opportunities for all. From a socio-economic point of view migrants should have equal chances of leading the same worthy, independent, and active life as the rest of the population. In civic terms all residents are able to assume responsibility to respect each other's rights and obligations on the basis of equality. One of the indexes of a country's credibility is the guarantee of civic and political laws for migrants. The article makes wide use of the sociological research conducted in the European Union and in the Republic of Moldova. The study is based on a large bibliographic foundation.*

Key words*: integration of Moldovan labor migrants in the European Union, MIPEX methodology, integration indexes, caracteristică of integration indexes in the primary domains.*

Procesul de formare a comunităţilor moldoveneşti / diasporei moldoveneşti de peste hotare presupune integrarea migranţilor în societatea gazdă, adică procesul de transformare a acestora în parte integrantă a societăţii unei anumite ţări din Uniunea Europeană [1].

Integrarea migranţilor moldoveni în ţările de destinaţie din UE este un proces bidirecţional care implică diferite aspecte. Pentru migranţi, acest proces constă în familiarizarea cu o nouă cultură, acceptarea de noi drepturi şi responsabilităţi, obţinerea unui anumit statut social, stabilirea unor relaţii personale cu membrii societăţii gazdă şi identificarea semnificativă cu aceasta.Pentru societatea gazdă, integrarea presupune acordarea de şanse egale pentru migranţi şi crearea de condiţii pentru incluziune social [7]. Mai mult, acest proces este influenţat şi de ţara de origine a migrantului – Republica Moldova.

Interesul ştiinţific al acestui articol se axează pe procesul de integrare a cetăţenilor moldoveni în ţările de destinaţie ale Uniunii Europene şi pe problemele cu care se confruntă aceştia pe parcurs. Procesul de integrare a imigranţilor moldoveni va fi examinat în contextul metodologiei MIPEX. Indicele politicilor de integrare a migranţilor (MIPEX) este un instrument unic care măsoară politicile de integrare a migranţilor în statele membre ale UE (inclusiv Regatul Unit), în alte ţări europene (Moldova, Ucraina, etc.), precum şi în Asia, America de Nord şi de Sud, Australia şi Noua Zeelandă.

Indicele de integrare a politicilor naţionale ale ţărilor UE se bazează pe peste 150 de parametri grupaţi în şapte grupe principale: mobilitatea forţei de muncă, reîntregirea familiei, educaţia, participarea politică, rezidenţa permanentă, cetăţenia, nediscriminarea [16, p.7]. Pe baza practicilor de integrare a migranţilor, ţările sunt împărţite în patru grupe: integrare totală / deplină; integrare temporară; egalitateformală (pe hârtie); imigraţie fără integrare [16, pp.9-11].

1. Integrarea totală / deplină (100-75 puncte) arată că o abordare cuprinzătoare a integrării garantează drepturi egale, oportunităţi şi securitate pentru imigranţi. Politicile din aceste ţări tind să încurajeze publicul să îi perceapă pe imigranţi ca fiind egali, vecini şi potenţiali cetăţeni (Suedia; Finlanda; Portugalia, Belgia, Irlanda).

Un alt grup de ţări adoptă, de asemenea, o abordare cuprinzătoare a integrării, dar, potrivit experţilor MIPEX, politicile din aceste ţări sunt mai puţin cuprinzătoare (75-60 de puncte). Politicile nu încurajează întotdeauna publicul să privească imigranţii ca pe nişte egali, vecini şi potenţiali cetăţeni (Norvegia, Luxemburg, Spania, Islanda).

2. Integrarea temporară (60-48 de puncte) înseamnă că aceste ţări oferă imigranţilor drepturi de bază şi oportunităţi egale, dar nu le asigură un viitor sigur în ţară. Politicile din aceste ţări încurajează populaţia să îi considere pe imigranţi ca fiind egali şi vecini, dar şi ca fiind mai degrabă străini

decât potenţiali cetăţeni (Austria, Danemarca, Germania, Italia, Ţările de Jos, Franţa, Elveţia, Regatul Unit).

3. Egalitate formală (50-39 puncte). Imigranţii se bucură de drepturi egale şi de securitate pe termen lung, dar nu şi de oportunităţi egale. Politicile tind să încurajeze populaţia să îi privească pe imigranţi ca pe nişte egali, ca pe nişte potenţiali cetăţeni, dar şi ca pe nişte străini şi nu ca pe nişte vecini. Aceste ţări întreprind acţiuni minimepe toate cele trei dimensiuni, iar politicile lor oferă imigranţilor drepturi egale, oportunităţi şi un viitor sigurîntr-o măsură incompletă (Slovenia, România, Grecia, Ungaria, Bulgaria, Slovacia, Croaţia, Letonia, Lituania).

4. Imigraţie fără integrare (scor mediu sub 31 puncte). Imigranţilor le sunt refuzate drepturile de bază şi egalitatea de şanse, chiar dacă reuşesc să se stabilească în ţară pentru o perioadă lungă de timp. Aceste ţări oferă posibilităţi egale doar parţial. Politicile pot motiva populaţia să îi perceapă pe imigranţi ca pe nişte subalterni şi ca pe nişte străini. Dintre ţările Uniunii Europene, Cipru face parte din acest grup.

Fiecare ţară din UE îşi elaborează şi pune în aplicare propria politică de integrare a cetăţenilor străini care locuiesc şi lucrează în ţara respectivă. Uniunea Europeană ajustează şi ghidează procesul naţional de integrare a imigranţilor prin intermediul recomandărilor şi directivelor relevante ale structurilor comunitare (UE). De la începutul anului 2010, Uniunea Europeană a pus în aplicare o politică de integrare a imigranţilor, cetăţeni ai ţărilor "terţe", care nu sunt membri UE [15].

Ar trebui remarcat faptul că, în timp ce în 2010 exista o variaţie destul de semnificativă între ţările UE atractive pentru migranţii moldoveni de muncă în ceea ce priveşte indicatorul general al politicii de integrare [5], în deceniul următor s-a înregistrat o convergenţă şi o stabilizare a ratelor de integrare a migranţilor între aceste ţări. În 2020 Portugalia (81), Irlanda (64), Spania (60), Germania (58), Italia (58), Franţa (56), Regatul Unit (56) şi Republica Cehă (50) au avut un indice peste media UE [16, p.11]. Politicile lor de integrare pot fi evaluate ca fiind în mare măsură favorabile [16, pp.15-16].

Tabel 1. Cuantificarea punerii în aplicare a anumitor politici de integrare a migranţilor în UE şi în Regatul Unit

Ţara	***Politicile***							
	1 [16, pp.18-21]	***2*** [16, pp.22-24]	***3*** [16, pp.25-27]	***4*** [16, pp.28-31]	***5*** [16, pp.32-34]	***6*** [16, pp.35-37]	***7*** [16, pp.38-40]	***8*** [16, pp.41-43]
Austria	59	36	52	**81**	20	50	**13**	53
Belgia	56	48	74	73	65	75	65	**100**
Bulgaria	48	38	**21**	29	**0**	69	**13**	**100**

Regatul Unit	48	**29**	40	75	45	58	61	94
Ungaria	37	58	**0**	29	15	81	25	96
Germania	81	42	55	63	60	54	42	70
Grecia	61	52	36	48	20	**46**	40	67
Danemarca	65	**25**	45	56	70	**42**	41	51
Irlanda	**22**	48	45	**85**	**85**	50	79	94
Spania	67	69	43	**81**	55	75	30	59
Italia	67	64	43	79	25	67	40	78
Cipru	24	35	40	36	25	50	53	62
Letonia	33	47	26	31	20	**46**	24	67
Lituania	50	43	43	31	**5**	52	22	51
Luxemburg	35	52	64	46	85	58	79	89
Malta	48	36	40	56	35	**46**	63	63
Olanda	65	31	57	65	50	52	55	85
Polonia	33	58	33	**27**	10	**50**	50	63
Portugalia	**94**	**87**	69	65	80	71	**86**	**100**
România	46	67	41	46	**5**	56	38	96
Slovacia	**17**	59	**7**	50	**5**	65	28	79
Slovenia	26	72	33	33	30	77	22	90
Finlanda	**91**	67	**88**	67	**95**	**96**	74	**100**
Franţa	52	43	36	65	45	58	70	79
Croaţia	50	48	33	**27**	10	54	19	71
Cehia	54	63	60	61	10	50	36	64
Suedia	**91**	71	**93**	83	80	**90**	83	**100**
Estonia	69	76	69	29	20	75	**16**	48
Indicele mediu pe UE	***53***	***52***	***46***	***54***	***38***	***61***	***45***	***77***

Notă: 1 - mobilitatea pe piaţa muncii; 2 – reîntregirea familiilor; 3 – educaţia; 4 – sănătatea; 5 – participarea politică; 6 – reşedinţă permanentă; 7 – cetăţenie; 8 – nondiscriminare

Pe baza metodologiei MIPEX, vom analiza principalii parametri ai politicilor de integrare a migranţilor de muncă moldoveni în UE şi Regatul Unit (Tabelul 1).

Integrarea pe piaţa muncii. Integrarea pe piaţa forţei de muncă are loc în timp şi depinde de politicile generale, de context, de competenţele imigranţilor şi de motivele migraţiei. Unele strategii eficiente de ocupare a forţei de muncă nu pot ajunge la numeroşii imigranţi din afara UE aflaţi în nevoie, care rareori au acces la educaţie sau la beneficii.

Integrarea migranţilor începe cu cunoaşterea limbii ţării gazdă, care este principalul instrument de comunicare între migrant şi societatea gazdă. Cunoaşterea limbii e necesară pentru reîntregirea familiei, obţinerea cetăţeniei

şi a permisului de şedere permanentă, în timp ce cunoaşterea limbajului profesionale este o condiţie prealabilă pentru promovarea pe piaţa muncii.

În majoritatea ţărilor europene, integrarea lingvistică a cetăţenilor moldoveni este, în general, destul de reuşită. Am subliniat deja apropierea limbii române de grupul de limbi vorbite în multe ţări europene. De asemenea, calitatea predării limbilor străine în instituţiile de învăţământ din Republica Moldova s-a îmbunătăţit semnificativ. În plus, în pregătirea pentru migraţia de muncă, mulţi cetăţeni moldoveni urmează cursuri de limbi străine [11, p.21; 13, p.141; 9, p.101; 12, pp.114-116].

Cu toate acestea, în unele ţări ale Uniunii Europene, migranţii de muncă moldoveni se confruntă cu anumite probleme lingvistice. În special, migranţii subliniază specificul Spaniei, care predetermină necesitatea de a cunoaşte dialectul regiunii spaniole respective. În opinia experţilor, una dintre probleme este legată de faptul că majoritatea migranţilor de muncă moldoveni vorbesc în cea mai mare parte nu o limbă literară, ci una colocvială, ceea ce, la rândul său, reduce oportunităţile de angajare mai bună şi de creştere profesională. În plus, migranţii remarcă faptul că abilităţile lor lingvistice sunt limitate de mediul lingvistic în care trăiesc sau lucrează.

O altă problemă se referă la introducerea unui examen de cunoaşterea a limbii pentru obţinerea statutului de rezident permanent. În timp ce în 1999 un astfel de examen era cerut doar în Germania, în prezent această practică a fost legalizată şi este utilizată şi în alte ţări (Portugalia, Republica Cehă, Italia) [12, pp.116-117].

Integrarea cu succes a unui migrant de muncă în ţara gazdă este puternic influenţată de existenţa unui loc de muncă şi de posibilitatea de a se întreţine pe sine şi familia sa. Obţinerea unui loc de muncă depinde de deţinerea unor acte legale şi corect întocmite, de statutul legal de şedere, de competenţele lingvistice şi de profesionalismul migrantului de muncă. Un rol important în găsirea unui loc de muncă este jucat de reţelele sociale, care ajută cu informaţii despre disponibilitatea locurilor de muncă.Pe lângă factorii menţionaţi mai sus, salariile migranţilor de muncă sunt influenţate şi de durata zilei de lucru, de respectarea cadrului legal de către angajator şi de dorinţa acestuia de a respecta legile ţării în raport cu migrantul de muncă etc. Trebuie remarcat faptul că ţările UE au depus eforturi semnificative pentru a crea oportunităţi reale pentru migranţii de muncă de a intra în mod legal pe piaţa forţei de muncă [11, p.39; 13, p.150; 9, p.131].

De asemenea, menţionăm că statele Uniunii Europene, în general, şi ţările atractive pentru migranţii de muncă moldoveni, în special, nu sunt omogene din punct de vedere al integrării pe piaţa muncii. În acest context pot fi distinse mai multe grupuri: cu indice favorabil de integrare (Portugalia - 94, Finlanda, Suedia - 91); cu indice preponderent favorabil (Germania - 81, Estonia - 69, Spania, Italia - 67, Olanda, Danemarca - 65, Grecia - 61). În aceste ţări, un migrant cu drepturi de şedere şi de muncă are aceleaşi şanse pe

piaţa muncii, precum şi securitatea juridică şi socială ca şi cetăţenii acestor state.

Următorul grup este format din ţări cu un indice neutru (Austria - 59, Belgia - 56, Republica Cehă - 54, Franţa - 52). În aceste ţări, majoritatea imigranţilor pot utiliza serviciile publice pentru angajare, dar nu toţi imigranţii cu drept de muncă au acces egal la piaţa muncii şi la sistemul educaţional. Un dezavantaj este lipsa sprijinului social axat pe nevoile specifice ale unor grupuri de migranţi, cum ar fi femeile sau tinerii.

Irlanda (22) şi Slovacia (17) se situează în categoria cu indice nefavorabil. În aceste ţări, migranţii nu pot participa pe deplin la viaţa economică a ţării şi sunt adesea nevoiţi să accepte locuri de muncă sub nivelul lor de educaţie şi competenţele deţinute.

Cercetările sociologice arată că majoritatea absolută a migranţilor de muncă moldoveni lucrează în ţările gazdă (Tabelul 2). Conform rezultatelor sondajului din 2016-2017, cele mai mari cifre se înregistrează în Portugalia (95%). În Marea Britanie lucrează 88% dintre migranţii de muncă moldoveni, în Italia 87%, iar în Germania - cel mai mic indicator (78%). Potrivit experţilor, numărul mai mic de migranţi care lucrează în aceste ţări se datorează, în primul rând, numărului mare de studenţi, care sunt mai puţin implicaţi în procesul de muncă, iar în al doilea rând, faptului că în rândul celei de-a doua generaţii de migranţi există persoane care nu se grăbesc să accepte orice loc de muncă, ci caută un loc în funcţie de calificările şi statutul lor existent [10, p.72].

Tabel 2. Disponibilitatea locului de muncă în ţara de destinaţie

Sondaj 2016-2017	**Italia**	**Portugalia**	**Germa-nia**	**Regatul Unit**	**Total**	**Sondaj 2022-2023**
Da	87.3%	94.7%	77.5%	87.9%	**86.9 %**	**85.3%**
Nu	12.7%	5.3%	22.5%	12.1%	**13.1 %**	**14.7%**

Sursa: Cercetare sociologică efectuată în 2016-2017de Laboratorul «Sociologia politicii» a Universităţii de Stat din Moldova; cercetarea sociologică efectuată de către autor în 2022-2023 (rezultatele preliminare).

Însă în ceea ce priveşte integrarea pe piaţa muncii, migranţii de muncă moldoveni se confruntă cu problema corespunderii muncii prestate cu calificările posedate de migrant. Cum arată cercetarea din 2016-2017, fiecare al doilea migrant a efectuat o muncă sub nivelul calificărilor sale, iar în Italia această rată este chiar mai mare (54%). Sondajul din 2022-2023 a demonstrat o scădere semnificativă al acestui indice (29%), ceea ce arată că migranţii moldoveni tind să caute un loc de muncă în conformitate cu calificările lor

existente. În acelaşi timp, numărul persoanelor care nu au răspuns la această întrebare la fel a crescut semnificativ, ceea ce provoacă anumite întrebări în ceea ce priveşte motivul absenţei răspunsului.

Sondajul din 2016-2017 ne confirmă că numai fiecare al zecelea respondent a specificat că lucrul pe care îl îndeplineşte este de un nivel mai înalt decât calificările posedate. În Portugalia acest indice este mai înalt. În ae acolo aproape fiecare al cincilea migrant îndeplineşte lucru mai înalt de nivelul calificării posedate, iar în Regatul Unit asemenea respondenţi nici nu a fost înregistraţi. Cercetarea din 2022-2023 a demonstrat creşterea acestei categorii de migranţi – deja fiecare al şaselea migrant moldovean îndeplineşte lucru de nivel mai înalt de calificările sale.

O parte semnificativă dintre migranţii de muncă moldoveni intervievaţi constată că lucrează în conformitate cu calificările lor (Tabelul 3). Cea mai mare rată se înregistrează în Regatul Unit, unde mai mult de jumătate dintre migranţi sunt de acest tip, în timp ce în restul ţărilor numărul este mult mai mic. În sondajul din 2016-2017, doar unul din zece respondenţi a indicat că locul de muncă deţinut este de un nivel mai înalt decât calificările posedate. În Portugalia, cifra este chiar mai mare, aproape unul din cinci migranţi având un loc de muncă peste calificările lor, în timp ce în Regatul Unit nu există niciunul. Sondajul din 2022-2023 a arătat o creştere a acestei categorii de migranţi - deja fiecare al şaselea migrant moldovean efectuează o muncă peste calificările sale existente.

Tabel 3. Disponibilitatea locurilor de muncă în ţara de destinaţie în funcţie de calificările disponibile

Sondaj 2016-2017	**Italia**	**Portugalia**	**Germania**	**Regatul Unit**	**Total**	**Sondaj 2022-2023**
Mai înaltă	11.5%	22.2%	8.6%	0%	**10.6%**	**16.6%**
Mai scăzută	54.0%	47.2%	48.6%	48.3%	**49.5%**	**28,7%**
Aceeaşi	32.7%	27.8%	31.4%	51.7%	**35.9%**	**40,1%**
Fără răspuns	2.1%	2.8%	1.4%	0%	**1.6%**	**14.6%**

Sursa: Cercetare sociologică efectuată în 2016-2017 de Laboratorul «Sociologia Politicii» a Universităţii de Stat din Moldova; cercetarea sociologică efectuată de către autor în 2022-2023 (rezultate preliminare).

Pot fi identificate o serie de probleme principale cu care se confruntă migranţii de muncă moldoveniîn procesul de integrare pe piaţa muncii din ţările UE. În primul rând, nivelul salariilor, când migranţii primesc salarii mai mici decât localnicii pentru aceeaşi muncă. În al doilea rând, disponibilitatea

asigurării medicale. După cum arată sondajele efectuate în rândul migranţilor de muncă moldoveni, cei mai mulţi dintre ei nu au asigurare medicală, iar asistenţa medicală contra plată este foarte costisitoare. În al treilea rând, protecţia juridică şi posibilitatea de a-şi apăra drepturile în instanţele de judecată. Potrivit mărturiilor migranţilor, este foarte dificil să-ţi aperi drepturile dacă eşti străin, nu cunoşti legile şi limba ţării de şedere [13, p.153].

La rândul lor, autorităţile moldoveneşti depun anumite eforturi pentru a crea condiţii mai favorabile pentru integrarea migranţilor de muncă moldoveni în ţările UE. În acest sens, menţionăm semnarea acordurilor privind migraţia forţei de muncă şi protecţia socială cu Italia (2003). În perioada 2008-2010, Republica Moldova a semnat acorduri bilaterale în domeniul protecţiei sociale a migranţilor de muncă cu o serie de ţări ale Uniunii Europene: Bulgaria (semnat la 5 decembrie 2008, intrat în vigoare la 1 septembrie 2009); Portugalia (semnat la 11 februarie 2009, intrat în vigoare la 1 decembrie 2010); România (semnat la 27 aprilie 2010, intrat în vigoare la 24 septembrie 2010); Luxemburg (semnat la 14 iunie 2010); Republica Cehă (29 noiembrie 2011); Austria (5 septembrie 2011), Estonia (19 octombrie 2011) etc [6] Acordurile bilaterale cu Italia, Spania, Grecia şi Estonia în domeniul asigurării protecţiei sociale pentru cetăţenii moldoveni peste hotare sunt în curs de negociere [17].

Reîntregirea familiei. Conform acestui parametru, în Uniunea Europeană, ţara cu un indice favorabil este Portugalia (indice - 87), care se află cu mult înaintea celorlalte ţări. Grupul cu un indice (în mare parte) favorabilcuprinde ţările nordice (Estonia - 76; Suedia - 71; Finlanda - 67); ţările atractive pentru migranţii de muncă moldoveni (Spania - 69; Italia - 64), precum şi Slovenia (indice 72) şi România (indice - 67). Majoritatea ţărilor UE aparţin grupului cu un indice neutru, care se situează sub media la nivelul UE. Din grupul cu un indice (în mare parte) nefavorabil fac parte Regatul Unit, atractiv pentru migranţii de muncă moldoveni (indice - 29) şi Danemarca (indice - 25).

Situaţia este mai favorabilă în ţările în care familiile au fost reîntregite cu succes şi au stabilitatea socio-culturală necesară pentru a se integra în societatea gazdă. În majoritatea ţărilor, familiile reîntregite din afara UE se bucură de un statut garantat şi de drepturi de bază egale cu cele ale cetăţenilor UE. Statul le ajută în ceea ce priveşte accesul la şcolarizare, la locuri de muncă şi la programe sociale.

Una dintre problemele cu care se confruntă migranţii, inclusiv cei din Republica Moldova, este dezacordul existent cu privire la definiţiile familiei şi condiţiile de reîntregire. Pe de o parte, definiţiile incluzive reduc cerinţele la un minim (de exemplu, venituri la nivelul sau sub nivelul de asistenţă socială). Pe de altă parte, multe ţări din Uniunea Europeană limitează eligibilitatea pentru familia nucleară şi impun cerinţe de venituri ridicate, locuri de muncă stabile, necesitatea de a trece un examen de limbă, fără beneficii sociale (Austria, Danemarca, Franţa, Germania, Ţările de Jos, Elveţia, Regatul Unit) [16, pp.23-

24]. Mai mult, procedurile de obţinere a documentelor necesare sunt îndelungate, costisitoare şi depind de sponsorul de reintegrare a familiei.

Prezenţa rudelor în ţara gazdă este o condiţie importantă pentru integrarea cu succes a migranţilor. Numărul familiilor reîntregite este în creştere; copii, părinţi, fraţi şi surori se mută la lucrătorii migranţi pentru şedere permanentă. Acest lucru este confirmat de sondaje; 59% dintre respondenţi în 2016-2017 şi 65.5% în 2022-2023 au indicat că au rude în ţara gazdă.

Experienţa Spaniei şi a Irlandei a arătat că politicile Uniunii Europene de reîntregire a familiei conduc la o structură demografică şi de gen mai echilibrată a comunităţilor de migranţi moldoveni în Uniunea Europeană. Numărul copiilor care provin din Republica Moldova în contextul politicii de reîntregire a familiei este în creştere, la fel ca şi numărul copiilor născuţi în ţările gazdă din familii reîntregite [8, pp.62-74].

Educaţie. Educaţia este unul dintre punctele slabe ale majorităţii politicilor de integrare ale Uniunii Europene. Ca şi în cazul criteriilor anterioare, ţările UE sunt eterogene şi în ceea ce priveşte criteriul educaţiei. Aici putem distinge 5 grupuri de ţări: ţări cu indice favorabil (Suedia - 93 şi Finlanda - 88), ţări cu indice (în mare parte) favorabil (Belgia - 74, Portugalia - 69, Estonia - 69, Republica Cehă - 60), grup cu indice neutru (Germania - 55, Austria - 52, Olanda - 57). Danemarca şi Irlanda, cu un indice de 45 de puncte, sunt foarte apropiate de indicele mediu al Uniunii Europene (46 de puncte). Indicele este ceva mai scăzut în două ţări care în mod tradiţional sunt atractive pentru migranţii moldoveni - Spania şi Italia (indice - 43). Grupul cu indici sub media Uniunii Europene include majoritatea ţărilor: grupul cu indice (în mare parte) nefavorabil (România - 41, Marea Britanie, Cipru - 40; Grecia, Franţa - 36; Polonia, Slovenia, Croaţia - 33), grupul cu indice nefavorabil (Bulgaria - 21, Slovacia - 7, Ungaria - 0).

Politicile favorabile de integrare în domeniul educaţiei se caracterizează prin faptul că orice copil care locuieşte într-o ţară din Uniunea Europeană este inclus în sistemul de învăţământ şi poate obţine rezultate bune. În cazul în care un copil imigrant are nevoi speciale, statul îi va oferi sprijin suplimentar. Şcoala are o abordare interculturală a învăţării. Copiii şi părinţii imigranţilor, împreună cu profesorii şi colegii de clasă, învaţă să trăiască într-o societate multiculturală, în timp ce autorităţile statului caută termeni neutri care să excludă orice urmă de discriminare sau etichetare [3, p.79].

În acelaşi timp, cea mai frecventă problemă este că şcolile nu acţionează ca un motor de integrare a copiilor migranţi. Trebuie remarcat faptul că un număr limitat de şcoli abordează ideea de integrare. Majoritatea elevilor imigranţi nu beneficiază de sprijin pentru a găsi o şcoală adecvată sau pentru a "recupera decalajul" faţă de colegii lor. Adesea, profesorii nu reuşesc să stabilească un contact cu părinţii din cauza necunoaşterii de către aceştia a limbii imigranţilor care provin dintr-un mediu social diferit.Trebuie remarcat

faptul că pentru copiii moldoveni această situaţie este mai puţin tipică. Cercetările arată că copiii moldoveni manifestă dorinţa de a învăţa, iar profesorii le apreciază cunoştinţele şi abilităţile [9, pp.175-176; 13, p.148]. În acelaşi timp, unii migranţi moldoveni atrag atenţia asupra atitudinii neprietenoase a colegilor de clasă faţă de copiii lor, asupra dificultăţilor cu care se confruntă copiii în procesul de adaptare şi integrare în ţara gazdă [12, p.123].

O analiză a dinamicii numărului de copii moldoveni în instituţiile de învăţământ italiene, în primul rând, indică stabilitatea migraţiei cetăţenilor moldoveni în Peninsula Apeninică şi, în al doilea rând, este unul dintre indicatorii formării celei de-a doua generaţii de migranţi sau a creşterii generaţiilor post-migraţie [3, p.86]. Astfel, la sfârşitul anilor '90, în instituţiile de învăţământ italiene erau foarte puţini elevi cu cetăţenia Republicii Moldova, majoritatea dintre ei urmând cursuri primare sau grădiniţe. În 1999-2000 numărul acestora a crescut brusc (de 3 ori), în special în şcolile primare. Aceleaşi tendinţe au fost observate între 2000 şi 2002, cu o creştere semnificativă în toate categoriile de vârstă (de două ori în şcolile primare, de 4 ori în şcolile secundare şi de 5 ori în licee).

În anul şcolar 2003-2004, după ce peste 30 de mii de cetăţeni moldoveni şi-au legalizat şederea în Italia, numărul elevilor moldoveni în şcoli şi grădiniţe a crescut semnificativ. În perioada 2005-2015, numărul copiilor moldoveni în grădiniţele din Italia a crescut de 7 ori, în licee de 4 ori, iar în şcolile primare şi secundare de 2 ori. Dar dacă între 1998 şi 2008 creşterea numărului de copii în grădiniţe s-a datorat în mare parte reîntregirii familiilor emigranţilor moldoveni, mai târziu au avut o pondere decisivă copiii cetăţenilor moldoveni, născuţi în Italia [3, pp.84-85].

În anul şcolar 2018-2019 au fost înmatriculaţi în instituţiile şcolare 25.722 de elevi moldoveni (din 2010, numărul acestora a depăşit în mod constant 20.000.) sau 3% din numărul total de elevi străini. Republica Moldova se află pe locul 8 în topul studenţilor străini din Italia. În anul de studii 2019-2020, numărul acestora a crescut uşor, ajungând la 26.014. Din numărul total de studenţi moldoveni, 13.072 (51,7%) s-au născut în Italia.Privind pe cicluri şcolare, în anul şcolar 2018-2019, 4.689 de copii au fost înscrişi la grădiniţă, 8.651 în învăţământul primar, 5.040 în învăţământul gimnazial şi 7.342 în învăţământul liceal [3, p.80].

Aceste date indică faptul că migranţii de muncă moldoveni se integrează cu succes în societatea gazdă, legând viitorul lor şi al copiilor lor de ţara gazdă şi nu intenţionează să se întoarcă acasă.

Sănătatea. Includerea migranţilor în sistemul de sănătate din ţările de destinaţie începe abia acum să fie considerată o componentă esenţială a integrării lor. Există diferenţe majore între ţări în ceea ce priveşte acoperirea serviciilor de sănătate de către imigranţi şi capacitatea acestora de a avea

acces la aceste servicii. În acest sens, se pot distinge cinci grupuri de ţări: ţări cu indice favorabil (Irlanda - 85, Austria, Spania - 81); ţări cu indice (în mare parte) favorabil (Italia - 79, Marea Britanie - 75, Belgia - 73); grup cu indice neutru (Finlanda - 67, Ţările de Jos, Franţa, Portugalia - 65, Germania - 63, Republica Cehă - 61). Din grupul cu indice sub media pe UE (54 de puncte) fac parte: grupul cu indice(în mare parte) nefavorabil (Grecia - 48, România - 46), grupul cu indice nefavorabil (Bulgaria, Estonia, Ungaria - 29; Croaţia, Polonia - 27).

Politicile în domeniul sănătăţii migranţilor sunt legate de experienţa ţărilor în materie de imigraţie şi de resursele financiare. Politicile de sănătate pentru migranţi tind să fie mai bine dezvoltate în ţările cu un număr mare de migranţi internaţionali. Bogăţia unei ţări, măsurată în PIB pe cap de locuitor, are, de asemenea, un impact major asupra rezultatelor în materie de sănătate.

În contextul integrării migranţilor de muncă moldoveni în societatea gazdă, principala problemă este accesul limitat la asistenţă medicală din cauza lipsei de asigurare medicală, a costului ridicat la serviciile medicale cu plată şi a amânării soluţionării problemelor de sănătate până la întoarcerea acasă.

Pandemia COVID-19 a provocat noi vulnerabilităţi în materie de sănătate pentru migranţi. Migranţii moldoveni au fost cei mai vulnerabili în Italia, care, la începutul pandemiei COVID-19, a fost prima ţară din UE care s-a confruntat cu o criză în domeniul sănătăţii. Majoritatea migranţilor moldoveni din această ţară lucrează în sectoarele de prestare a serviciilor cele mai afectate de COVID-19 (îngrijirea persoanelor în vârstă, industria hotelieră şi asistenţa medicală) [14, p.50].

Migranţii moldoveni cu statut ilegal care s-au îmbolnăvit de COVID-19 s-au autotratat şi nu au solicitat asistenţă medicală de teama de a nu fi expulzaţi din ţară. Migranţii care au fost spitalizaţi au fugit din spitale din cauza lipsei unei poliţe de asigurare de sănătate, de teamă să nu plătească taxe mari pentru asistenţă medicală. Migranţii legali moldoveni, din cauza slabei integrări lingvistice şi a conştientizării scăzute a drepturilor lor în timpul crizei, au avut dificultăţi în accesarea sprijinului statului în timpul pandemiei. [14, p.51].

Participarea politică. Deşi participarea la viaţa politică este un element important pentru integrarea cu succes a migranţilor în societatea gazdă, aceasta este cel mai slab domeniu al politicilor de integrare ale statelor membre ale Uniunii Europene. Dreptul de vot, în special la nivel local şi regional, este un punct de plecare natural pentru integrarea reuşită pe termen lung a migranţilor, deoarece votul încurajează participarea activă a acestora în comunitate, unde politica locală are un impact direct asupra vieţii lor. Deciziile politice luate la nivel local tind să aibă un impact mai direct şi imediat asupra vieţii de zi cu zi a migranţilor decât cele luate la nivel naţional [4, pp.13, 35].

Majoritatea imigranţilor au o voce limitată chiar şi la nivel local, li se oferă puţine oportunităţi de a obţine informaţii de interes social sau politic şi

rareori se pot baza pe structuri consultative puternice sau pe organizaţii de imigranţi.

Oportunităţile de participare politică a migranţilor din afara Uniunii Europene variază foarte mult de la o ţară la alta. Printre ţările cu un indice favorabil se numără Finlanda (indice 95), Luxemburg şi Irlanda (indice - 85), Suedia şi Portugalia (indice - 80). Grupul de ţări cu un indice (în mare parte) favorabileste format din Danemarca (indice - 70), Belgia (indice - 65), Germania (indice - 60). Grupul de ţări cu un indice neutru include Spania (indice - 55), Ţările de Jos (indice - 50), Regatul Unit şi Franţa (indice - 45). Din grupul cu indice sub media pe UE (38 de puncte) fac parte: grupul cu indice (în mare parte)nefavorabil (Italia, Cipru - 25, Austria, Grecia, Estonia - 20), grupul cu indice nefavorabil (Croaţia, Cehia - 10, România - 5, Slovacia, Lituania - 5, Bulgaria - 0).

Cel mai extins drept de vot pentru cetăţenii din afara Uniunii Europene este acordat de ţările nordice. Totuşi, şi aici este necesară o anumită perioadă de şedere înainte de alegeri. Finlanda acordă dreptul de a vota şi de a candida la alegerile locale tuturor străinilor, dar cetăţenii din afara UE trebuie să aibă o şedere continuă de doi ani în ţară înainte de alegeri.În Danemarca şi Suedia, cetăţenii străini din ţări din afara UE pot vota şi candida la alegerile municipale şi regionale după trei ani de şedere legală continuă în ţara respectivă [4, pp.54-55]. În Europa de Vest, migranţii se bucură de o voce puternică, de structuri consultative puternice, de mult sprijin şi finanţare din partea organizaţiilor de migranţi.

În Portugalia, dreptul de vot este acordat cetăţenilor anumitor state în temeiul regulii generale de reciprocitate. Perioada de rezidenţă necesară pentru exercitarea dreptului de vot şi pentru a candida la alegeri depinde de condiţiile din tratatul bilateral corespunzător [4, p.55].

Există o tendinţă din ce în ce mai mare de a acorda dreptul de vot lucrătorilor migranţi pe termen lung, cel puţin la alegerile locale. Cetăţenii din afara Uniunii Europene pot candida şi vota la alegerile locale în şapte ţări din UE (Danemarca, Finlanda, Irlanda, Luxemburg, Olanda, Norvegia şi Suedia). Dreptul de vot a fost acordat migranţilor în Republica Cehă (2001), Estonia, Lituania şi Slovenia (2002), Luxemburg şi Slovacia (2003) şi Belgia (2004). Dar, în ciuda normelor europene şi a practicilor regionale promiţătoare, participarea politică este încă absentă (sau aproape absentă) din strategiile de integrare în Bulgaria, Lituania, România şi Slovacia [16, pp.33-34].

Unele state membre ale Uniunii Europene acordă resortisanţilor din afara UE dreptul de a vota şi de a candida la alegerile locale fără o perioadă minimă de rezidenţă. În Irlanda, toţi străinii rezidenţi au dreptul de a vota şi de a fi aleşi în alegerile locale după ce se înregistrează la o adresă din Irlanda cu o anumită perioadă înainte de ziua alegerilor stabilită pentru înregistrarea alegătorilor. În Slovenia, străinii rezidenţi permanenţi au dreptul de a vota şi de

a candida la alegerile locale, indiferent de durata şederii lor în Slovenia [4, pp.52-53].

Trebuie remarcat faptul că migranţii legali, inclusiv cetăţenii moldoveni care locuiesc în ţările Uniunii Europene, îşi exercită drepturile civile. Cu toate acestea, nu dispunem de informaţii cu privire la participarea migranţilor moldoveni la alegerile locale, regionale sau naţionale din ţările gazdă [12, p.133].

Pe lângă participarea la alegerile locale şi, în unele ţări, la cele regionale, un imigrant poate face parte din conducerea unei structuri consultative pentru imigranţi la nivel local, regional sau chiar naţional. Structuri consultative există la nivel local în 15 ţări şi la nivel naţional în 11 ţări ale Uniunii Europene. Participarea în activitatea structurilor consultative pentru imigranţi este foarte populară în ţările atractive pentru migranţii de muncă moldoveni, cum ar fi Italia, Portugalia şi Spania.Cu toate acestea, problema este că, în majoritatea ţărilor, structurile consultative nu oferă oportunităţi ample pentru participarea politică activă a migranţilor. O problemă importantă cu care se confruntă migranţii moldoveni este finanţarea slabă a organizaţiilor de migranţi, deoarece doar aproximativ jumătate din ţările UE finanţează activităţile politice ale migranţilor. Informarea migranţilor cu privire la posibilitatea participării lor la viaţa politică a ţărilor gazdă reprezintă o problemă acută. În acest sens, indicatorul este şi mai mic - migranţii sunt informaţi despre drepturile lor politice în ⅓ din ţările Uniunii Europene [12, p.134].

Reşedinţa permanentă este o parte firească a procesului de integrare. În unele ţări, majoritatea migranţilor (dar nu toţi) pot solicita statutul de rezident pe termen lung după 5 ani, dar numai după ce dovedesc că sunt autosuficienţi.Acei migranţi care nu pot îndeplini condiţiile restrictive şi costisitoare sunt lăsaţi cu un statut temporar, fără sprijinul necesar sau posibilităţi de integrare ulterioară (Austria, Croaţia, Republica Cehă, Cipru, Danemarca, Franţa, Germania, Franţa, Grecia, Letonia, Malta, Norvegia, Polonia, Regatul Unit) [16, p.36].

În funcţie de acest parametru, ţările cercetate sunt împărţite în trei grupuri: grupul cu indice favorabil (Finlanda - 96, Suedia - 90); grupul cu indice (în mare parte)favorabil (Ungaria - 81, Slovenia - 77, Belgia, Spania, Estonia - 75, Portugalia - 71, Bulgaria - 69, Italia - 67). Cu indice sub media UE (61 de puncte): grupul cu indice neutru (Marea Britanie, Franţa, Luxemburg - 58, România - 56, Germania - 54, Lituania, Ţările de Jos, Croaţia - 52).

O situaţie favorabilă înseamnă că solicitarea unui permis de şedere permanentă se caracterizează prin simplitate. În cazul unei decizii pozitive, imigrantul dobândeşte aceleaşi drepturi ca şi cetăţenii ţării gazdă. În cazul în care decizia este respinsă, imigrantul are dreptul de a face recurs împotriva deciziei. Situaţia favorabilă medie se caracterizează prin faptul că titularii unui permis de şedere permanentă pot lucra, studia şi se pot pensiona la fel ca

cetăţenii ţării gazdă, dar în anumite condiţii.În situaţia nefavorabilă imigrantul este văzut ca având un statut legal temporar, care este legat de venit şi de angajare. Din cauza complexităţii şi a costurilor ridicate, promovarea testului de competenţă lingvistică nu este uşor de finalizat. Chiar dacă examenul lingvistic este susţinut, statutul imigrantului rămâne instabil, fără posibilităţi reale de integrare.

Tabelul 4. Deţinerea unui permis de şedere în ţară

Sondaj 2016-2017	**Italia**	**Portugalia**	**Germania**	**Regatul Unit**	**Total**	**Sondaj 2022-2023**
Da	85.6%	86.8%	85.4%	63.6%	**80.4%**	**89.5%**
Nu	13.6%	13.2%	14.6%	36.4%	**19.4%**	**10.5%**
Fără răspuns	0.8%	0%	0%	0%	**0.2%**	**-**

Sursa: Cercetarea sociologică efectuată în 2016-2017 de către Laboratorul «Sociologia Politicii» a Universităţii de Stat din Moldova; cercetarea sociologică efectuată de către autor în 2022-2023 (rezultatele preliminare).

După cum arată cercetările, numărul migranţilor moldoveni cu statut legal în ţările Uniunii Europene este în creştere. În prezent, majoritatea migranţilor moldoveni se află în ţara de destinaţie în mod legal (Tabelul 4). În acelaşi timp, fiecare al zecelea migrant moldovean se află în Uniunea Europeană în mod ilegal, ceea ce complică foarte mult viaţa migranţilor. Un migrant ilegal are mai multe riscuri de a fi înşelat, reţinut de poliţie, deportat, precum şi mai multe pericole de a încălca legea.După cum au observat migranţii de muncă care au reuşit să îşi transforme statutul ilegal într-unul legal, migranţii ilegali au mult mai puţine drepturi şi sunt trataţi mai rău de către angajatori şi localnici [12, p.136]. Existenţa unui statut legal facilitează rezolvarea majorităţii problemelor cu care se confruntă migranţii, simplifică procesul de angajare, îi face pe aceştia să se simtă mai siguri şi mai integraţi în sistemul social al societăţii gazdă.

Cetăţenia. Accesul la cetăţenie poate îmbunătăţi în mod semnificativ rezultatele integrării migranţilor în societatea gazdă. O situaţie favorabilă se caracterizează prin faptul că toţi rezidenţii care îşi au reşedinţa într-o ţară din Uniunea Europeană beneficiază de suport pentru a obţine cetăţenie şi pot deţine dublă cetăţenie. Un copil născut în ţară din părinţi imigranţi devine cetăţean la naştere (principiul solului). Cetăţenia poate fi obţinută după 3 ani de şedere legală în ţara de destinaţie. Testul de limbă şi cursul de cetăţenie sunt gratuite pentru imigranţi.

O situaţie favorabilă constă în faptul că dubla cetăţenie şi principiul solului devin o normă. În acelaşi timp, complexitatea procedurii îi descurajează

pe oameni să dobândească cetăţenia ţării gazdă. În medie, oamenii trebuie să aştepte cel puţin 7 ani pentru obţinerea cetăţeniei, ceea ce este asociat cu cerinţele privind statutul de reşedinţă permanentă; venituri şi impozite ridicate; cunoaşterea limbii la un nivel ridicat etc.

Situaţia cea mai nefavorabilă este caracterizată de faptul că statul nu oferă niciun stimulent pentru obţinerea cetăţeniei. Pentru a dobândi cetăţenia, un imigrant trebuie să fi trăit în ţară cel puţin 12 ani. Noul cetăţean (fostul imigrant) nu poate deţine dublă cetăţenie, deşi acest lucru este permis pentru cetăţeni. Există şi alte condiţii care complică procesul de naturalizare: venituri mari, taxe mari, examene de limbă costisitoare şi dificile.

În funcţie de acest parametru putem distinge grupul cu indice favorabil (Portugalia - 86, Suedia - 83, Irlanda, Luxemburg - 79, Finlanda - 74); grupul cu indice (în mare parte) favorabil (Franţa - 70, Belgia - 65, Malta - 63, Marea Britanie - 61); grupul cu indice neutru (Cipru - 53, Olanda - 55, Polonia - 50). Cu indicele sub media pe UE (45 de puncte): grupul cu indice (în mare parte) nefavorabil (Germania - 42, Danemarca - 41, Grecia, Italia - 40, România - 38, Cehia - 36, Spania - 30), grupul cu indice nefavorabil (Croaţia - 19, Estonia - 16, Austria. Bulgaria - 13).

A crescut numărul cetăţenilor moldoveni care au dobândit cetăţenia unei ţări din Uniunea Europeană. În primul rând, acest lucru este valabil pentru România şi Bulgaria, care "restituie" cetăţenia pe motive istorice sau etnice. Având cetăţenia acestor ţări, cetăţenii moldoveni sunt angajaţi liber în ţările Uniunii Europene. În plus, numărul cetăţenilor moldoveni care au dobândit cetăţenia altor ţări ale UE, precum şi a Regatului Unit, este în creştere.

Tabel 5. Dorinţa de a obţine cetăţenia ţării gazdă

Sondaj 2016-2017	**Italia**	**Portugalia**	**Germa-nia**	**Regatul Unit**	**Total**	**Sondaj 2022-2023**
Da	63.1%	84.6%	58.0%	63.0%	**67.1%**	**65.8%**
Nu	34.2%	15.4%	40.7%	29.6%	**29.9%**	**34.2%**
Fără răspuns	2.7%	0%	1.3%	0.4%	**1.1%**	**-**

Sursa: Cercetarea sociologică efectuată în 2016-2017 de către Laboratorul «Sociologia Politicii», Universitatea de Stat din Moldova; cercetarea sociologică efectuată de către autor în 2022-2023 (rezultatele preliminare).

Cercetările sociologice confirmă că, în pofida faptului că au paşapoarte româneşti/bulgare (81.4% dintre respondenţi), 2/3 dintre migranţii moldoveni aspiră să dobândească cetăţenia ţărilor gazdă (Tabelul 5). Obţinerea cetăţeniei ţării gazdă extinde semnificativ oportunităţile migranţilor din punct de vedere

economic, politic şi social şi contribuie la o integrare mai reuşită în societatea gazdă.

În acelaşi timp, rezultatele cercetărilor sociologice indică faptul că a crescut numărul migranţilor moldoveni care nu doresc să obţină cetăţenia ţării gazdă. În opinia noastră, acest lucru se datorează în mare parte problemelor care îngreunează obţinerea cetăţeniei în ţara gazdă: durata procesului, taxele ridicate şi numeroasele condiţii: necesitatea unor venituri ridicate, examene de limbă dificile etc. Prin urmare, migranţii de muncă moldoveni se limitează la a deţine paşapoarte româneşti/bulgare, care le dau dreptul de a sta şi de a munci liber în ţările UE.

Nediscriminarea. Ţările Uniunii Europene au cele mai mari rate la acest parametru. Un scor absolut (indice - 100) este caracteristic Belgiei, Bulgariei, Portugaliei, Finlandei şi Suediei. România şi Ungaria (indice - 96), precum şi Regatul Unit şi Irlanda (indice - 94) se apropie de scorul absolut. Acest lucru arată că aceste ţări au cea mai favorabilă situaţie în care migranţii de muncă moldoveni nu se confruntă cu discriminarea pe motive rasiale, politice sau religioase. Pe de o parte, acest lucru se datorează politicilor de integrare şi antidiscriminare aplicate atât în cadrul UE, cât şi în fiecare ţară în parte. Pe de altă parte, acest lucru poate fi explicat prin disponibilitatea şi capacitatea ridicată a cetăţenilor moldoveni de a se integra în societatea gazdă; aceştia respectă legile, normele de comportament, nu se disting prin aspect fizic etc. [12, p.134].

Un rol important în adaptarea şi integrarea migranţilor de muncă îl joacă instituţiile societăţii civile, în special biserica catolică.Respondenţii remarcă, de asemenea, rolul pozitiv al ONG-urilor, serviciilor sociale, comunităţilor moldoveneşti / diasporei moldoveneşti care ajută migranţii în procesul de integrare în ţara gazdă [13, pp.148, 156, 159; 11, pp.55, 58, 60; 9, p.158].

Dar, după cum au arătat sondajele sociologice, chiar şi migranţii moldoveni care locuiesc legal în ţările Uniunii Europene se confruntă cu o anumită discriminare. Acest lucru este legat de stereotipurile consacrate ale populaţiei din ţările UE, de comportamentul unei anumite părţi a migranţilor care comit infracţiuni şi nu respectă cultura şi obiceiurile populaţiei locale [11, p.189]. Statutul ilegal al migranţilor la fel contribuie la discriminarea acestora în ceea ce priveşte salarizarea şi protecţia socială şi legală.

Concluzii

Analiza procesului de adaptare şi integrare a migranţilor moldoveni în ţările Uniunii Europene ne permite să tragem câteva concluzii. Adaptarea şi integrarea migranţilor în ţările de destinaţie ale UE este o problemă complexă şi ambiguă. Este un proces cu multiple faţete care include aspecte economice, politice, sociale şi culturale. Acest proces depinde de mai mulţi factori: de aspiraţia migrantului de a se integra în societatea gazdă, de particularităţile

politicii de imigrare ale Uniunii Europene sau ale fiecărei ţări gazdă în parte, de interacţiunea dintre stat şi societatea civilă şi de toleranţa populaţiei locale faţă de migranţi.

Analiza integrării migranţilor moldoveni în contextul metodologiei MIPEX a arătat că cetăţenii moldoveni demonstrează un nivel ridicat de adaptare şi integrare în ţările UE şi aspiră să se integreze în societatea gazdă. Trebuie subliniat faptul că succesul integrării lor în ţările UE depinde nu numai de dorinţa migrantului de a se integra în societatea gazdă şi de politicile Uniunii Europene, ci şi de politicile Republicii Moldova, de activităţile sale în domeniul protecţiei juridice şi sociale a migranţilor moldoveni peste hotare.

Indicele de integrare MIPEX evaluează politicile de integrare a migranţilor în ţările Uniunii Europene în funcţie de următoarele dimensiuni: mobilitatea pe piaţa muncii, reîntregirea familiei, educaţia, sănătatea, participarea politică, rezidenţa pe termen lung, accesul la cetăţenie, combaterea discriminării. Atât din punct de vedere social, cât şi din punct de vedere civic, integrarea se bazează pe conceptul de şanse egale pentru toţi.Din punct de vedere socio-economic, migranţii ar trebui să aibă şanse egale de a duce o viaţă demnă, independentă şi activă, la fel ca restul populaţiei. Din punct de vedere civic, toţi rezidenţii se pot angaja la drepturi şi responsabilităţi reciproce pe baza egalităţii. Acordarea de drepturi civile şi politice migranţilor este un indicator al credibilităţii ţării gazdă.

Deşi Uniunea Europeană are o experienţă considerabilă în ceea ce priveşte integrarea migranţilor, ţările UE diferă foarte mult între ele în ceea ce priveşte indicele politicii de integrare. Pentru a crea condiţii mai favorabile pentru integrarea migranţilor în Uniunea Europeană, se dezvoltă abordări comune şi practicile naţionale sunt aliniate la standardele comunitare comune. Pe de altă parte, ţările Uniunii Europene se aşteaptă ca imigranţii să fie pregătiţi să se integreze în societatea gazdă. În acest sens, migranţii moldoveni din Uniunea Europeană demonstrează un nivel ridicat de adaptare şi integrare, aspiră să devină cetăţeni cu drepturi depline ai ţărilor gazdă şi nu doresc să se întoarcă în ţara lor de origine, Republica Moldova.

Bibliografie:

1. Choenni C. Integration policy in the Netherlands. // Labour migration. Management issues and migrant workers rights' protection in Russia: Scientific Series "International Migration of Population: Russia and the Contemporary World" / Iontsev V. (Ed.) - Moscow: TEIS, 2005. — Vol.14, 2005, pp.137-147;
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: European Agenda on the Integration of Third-country Nationals, SEC (2011) 957 final,

http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/immigration/docs/agenda/1_EN_ACT_part1_v10.pdf
3. Deleu E. Generaţii secunde ale cetăţenilor moldoveni din Italia: aspect socio-politice: tz. de doct. în şt. politice. Chişinău, 2022, 160 p.
4. Избирательные права на местном уровне как элемент интеграции мигрантов и ВПЛ. Совет Европы, июль 2021, 83 p. 1680a35820 (coe.int)
5. Huddleston Th., Niessen J., Chaoimh E.N., White E. Migrant Integration Policy Index III Romania, 2011, 36 p. (http://www.mipex.eu)
6. Grecu L. Protecţia socială a cetăţenilor moldoveni care muncesc în alte ţări – situaţia actuală şi perspectivele pe viitor. În: Populaţie şi dezvoltare (Buletin de informaţie şi analiză în demografie), martie, 2011 (5), 16 p. http://unfpa.md/images/stories/Popul_dezv/Populatie_Dezvoltare_Nr_5.pdf
7. Koopmans, R., Statham, P. Challenging immigration and ethnic relations politics: Comparative European perspectives. Oxford University Press, 2000. 456 p. ISBN: 9780198295617
8. Moraru V., Ceianu-Andrei D., Deleu E. Copiii migranților moldoveni din Italia: particularități ale procesului de integrare. // Revista de Filosofie, Sociologie şi Ştiințe Politice, 2017, nr.1 (173), pp.62-74.
9. Морару В., Мошняга В., Руснак Г. Маятник миграции. – Chişinău, Sirius, 2012, 200 с.
10. Мошняга В. Картографирование молдавской диаспоры в Германии, Великобритании, Израиле, Италии, Португалии и России. – Organizaţia Internaţională pentru Migraţie, Misiunea în Moldova (OIM). – Chişinău: 2017, 226 с.
11. Mosneaga V., Moraru V., Rusnac Gh., Turcan V. Fațetele unui proces: Migrația forței de muncă din Republica Moldova în Italia. - Chisinau, Prime-Tierra, 2011, 263 p.
12. Мошняга В., Цуркан В. Миграция и интеграция: молдавские трудовые мигранты в Европейском Союзе. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiza politica), 2012, nr.4 (LIX), pp.111-148.
13. Мошняга В., Цуркан В., Слободенюк Г. Испания глазами молдавских трудовых мигрантов. // MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică). Nr.3 (XLVI). – 2009, pp.134-171.
14. Оставная А. Проблемы молдавских мигрантов в условиях пандемии COVID-19. În: ДЕМИС. Демографические исследования. 2021. Vol 1. № 2, pp.47-55.
15. Secretary-General of the European Commission, Commission Staff Working Document, The consolidation of the EU framework on

integration, Report to the 2010 Ministerial Conference on Integration Brussels, 9.3.2010, SEC(2010) 357;
16. Solano, G. & Huddleston, T. Migrant Integration Policy Index 2020. Barcelona / Brussels: CIDOB and MPG, 2020, 188 p. ISBN: 978-84-92511-83-9
17. Toarta V. Implementarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul Diasporei Migraţiei şi Dezvoltării şi a abordării integrate în acest sens. Chisinau: Cancelaria de Stat, Biroul Relaţii cu Diaspora. 2020. 85 p. [Electronic source]. Access mode: https://brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_m_e_dmd_29.07.2020_def.pdf.